

РІВЕНЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ПОЛІТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ

У статті розкрито основні складові інформаційної культури суспільства. Встановлено рівень сформованості інформаційної культури студентами політехнічного коледжу. Показано, що вирішальним чинником досягнення основних цілей реформування освіти є її інформатизація. Запропоновано визначення поняття «інформатизація освіти» й підходи до побудови ефективних систем інформатизації освіти. Встановлено та обґрунтовано застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі як засобу формування інформаційної культури студентів політехнічних коледжів.

Ключові слова: інформаційна культура, інформатизація освіти, інформаційні технології.

Постановка проблеми. ХХ–ХХІ століття характеризуються інформаційним вибухом і технологічним проривом суспільства, які спонукають до зростання ролі інформації та обмінно-комунікаційних процесів у всіх сферах людської життєдіяльності. Нові технології зв'язку та глобальні комп'ютерні мережі продовжують трансформувати як суспільну свідомість, так і культуру, яка формуються у відкритому просторі комунікацій.

Мета статті. Встановити рівень інформаційної культури студентів політехнічного коледжу.

Виклад основного матеріалу. У період переходу від індустріального до інформаційного суспільства необхідно підготувати людину до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, оволодінню нею сучасними засобами, методами і технологією роботи. Крім того, нові умови роботи породжують залежність інформованості однієї людини від інформації, набутої іншими людьми. Тому вже недостатньо вміти самостійно освоювати і накопичувати інформацію, а треба навчитися такої технології роботи з інформацією, коли рішення готуються і приймаються на основі колективного знання. Мова йде про те, що людина повинна мати певний рівень культури щодо роботи з інформацією. Для відображення цього факту був уведений термін інформаційна культура.

Рівень інформаційної культури суспільства може бути не тільки інтегральним показником його розвитку, а також одним з його найважливіших рушійних факторів, оскільки на сучасному етапі розвитку цивілізації здійснюється перехід до нового технологічного устрою, який базується на широкомасштабному використанні інформаційних ресурсів і наукових здобутків практично в усіх сферах людської діяльності. Тому

суспільство XXI ст. називають «суспільством знань», бо знання визначають і матеріальне, і духовне життя. Самі знання постійно примножуються і людина, природно, витрачає все більше часу на їх здобуття. Без широкого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, ефективність використання яких залежить від рівня розвитку, освіченості, інформаційної культури людини, успішно здійснювати діяльність в більшості предметних галузей практично неможливо [3, 362–363].

Уміння володіти інформацією – це шлях до універсалізації якостей людини, який сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця і своєї ролі в суспільстві.

Інформаційну культуру слід розглядати як досягнутий рівень організації інформаційних процесів, ступінь задоволення потреб людей в інформаційному спілкуванні, рівень ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання і передавання інформаційних ресурсів. У той же час це і діяльність, спрямована на вдосконалення всіх видів інформаційного спілкування, створення найбільш сприятливих умов для того, щоб цінності культури були засвоєні людиною, органічно ввійшли до її способу життя [1, 41].

Інформаційна культура охоплює не тільки формування комп'ютерної грамотності, оволодіння системою уявлень щодо інформатики, інваріантних способів діяльності та відповідного стилю мислення, а й сукупність інформаційного світобачення та системи знань і вмінь, що має забезпечувати цілеспрямоване самонавчання та соціалізацію особистості в інформаційному суспільстві.

Поняття «інформаційна культура» включає в себе такі складові:

- культуру пошуку нової інформації при розумінні індивідом того, що усунення інформаційного дефіциту завжди пов'язано зі значними психологічними труднощами;
- культуру читання й сприйняття інформації, розуміння особливостей сучасних текстових повідомлень;
- усвідомлення того факту, що будь-яке професійне читання є засобом одержання знань (на противагу розуміння його тільки як способу усунення інформаційного дефіциту, що виник у процесі вирішенні поточних завдань);
- уміння переробляти більш масивну інформацію з використанням інформаційних (комп'ютерних) технологій;
- прагнення до підвищення рівня комунікаційної компетентності;
- виховання в собі толерантності до іншої точки зору й думки, готовність не тільки одержувати, але й віддавати знання.

Однією з основних ознак інформаційної культури особистості є розуміння сутності інформації та інформаційних процесів, ролі інформаційних ресурсів у процесі пізнання навколишньої дійсності і продуктивної, творчої діяльності людини. Важливою ознакою інформаційної культури особистості є здатність людини передбачати наслідки власних дій, уміння підкоряти свої інтереси тим нормам поведінки, яких необхідно дотримуватися в інтересах суспільства [5, 35].

Для вільної орієнтації в інформаційному потоці людина повинна досягти певного рівня інформаційної культури як складової частини загальної культури. Інформаційна культура пов'язана із соціальною природою людини. Вона є продуктом різноманітних творчих можливостей людини і виявляється в таких аспектах:

- у конкретних навичках щодо використання технічних пристроїв (від телефону до персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж);
- у здатності й готовності використовувати у своїй діяльності комп'ютерні інформаційні технології, базовою складовою яких є численні програмні продукти;
- в умінні брати інформацію з різноманітних джерел: як із періодичної преси, так і з електронних комунікацій, подавати її в зрозумілому вигляді і вміти її ефективно використовувати;
- у володінні основами аналітичної переробки інформації;
- в умінні працювати з різноманітною інформацією;
- у знанні особливостей інформаційних потоків у сфері своєї діяльності.

Актуальність проблеми вивчення інформаційної культури серед студентів визначається тим, що в останні роки в усьому світі відбулося усвідомлення фундаментальної ролі інформації у суспільному розвитку. У широкому соціокультурному контексті розглядаються такі феномени, як інформаційне суспільство, інформатизація, інформаційна освіта та ін. Проблема формування інформаційної культури особистості та вивчення специфіки інформаційної поведінки як окремих людей, так і соціальних груп в цих умовах набуває особливого значення.

Доволі часто цей термін використовується як у науковій, так і в публіцистичній сфері, однак, проводячи опитування серед студентів політехнічного коледжу, не можна сказати про достатній рівень освіченості в використанні ІКТ.

В опитуванні були задіяні студенти I–IV курсу і їхні відповіді були оцінені та визначені за трьома рівнями (табл. 1).

**Рівень володіння ІК студентами політехнічного коледжу
(за результатами самооцінки)**

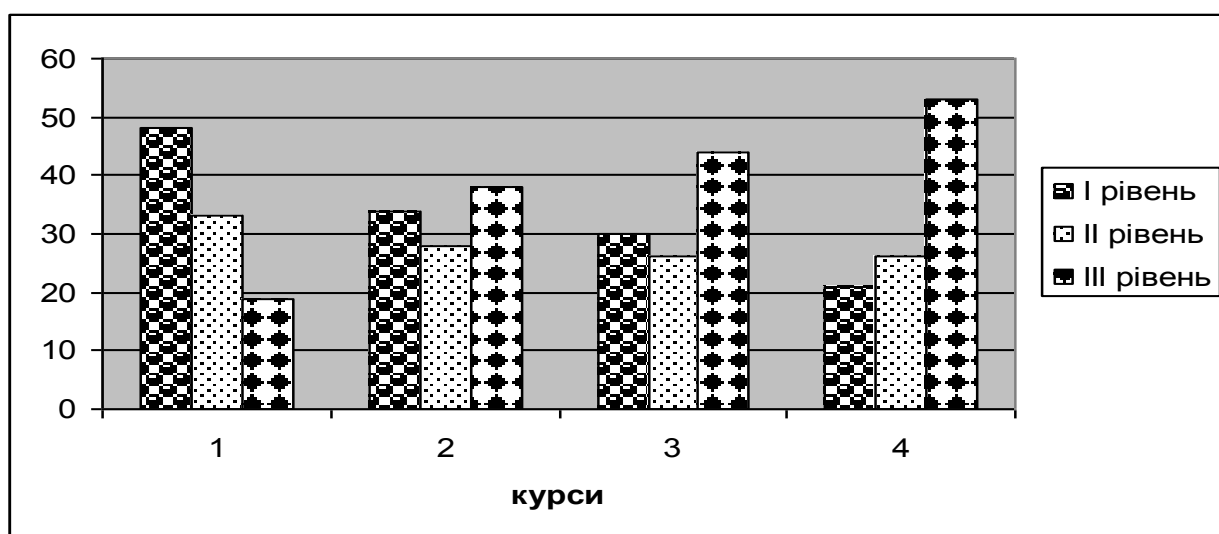
<i>Курс</i>	<i>Низький рівень</i> %	<i>Середній</i> %	<i>Високий</i> %
1	48	33	19
2	34	28	38
3	30	26	44
4	21	24	55

Перший (I). Низький рівень – у студентів недостатнє розуміння ІКТ, спонтанно одержані вміння і навички використовувати інформаційні джерела, відсутність мотивації до такого використання.

Другий (II). Середній рівень – у студентів наявні елементарні знання, вміння й навички роботи з інформацією, але вони використовуються не систематично.

Третій (III). Високий рівень – у студентів є певна система знань, умінь і навичок у використанні ІКТ, які регулярно використовуються в навчально-пізнавальній діяльності.

Якщо проаналізувати відповіді та розподілити їх за рівнями знань студентів у відсотках, то можна зробити висновок, що найнижчий рівень у студентів I курсу (рис. 1.) І це не дивно, тому що студенти приходять з різних шкіл, де забезпечення сучасними інформаційними комп'ютерними технологіями знаходиться переважно на низькому рівні, що потребує поліпшення інформатизації в освітньому процесі.

Рис. 1. Діаграма розподілу студентів за рівнями володіння інформаційної культури в політехнічному коледжі

На сучасному етапі інформатизація освіти розглядається як система взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення освітніх, інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу. [6, 19].

Саме тому інформатизація освіти як невід'ємна складова загальної інформатизації суспільства має вирішити завдання підготовки нового покоління до його продуктивної діяльності в умовах інформаційного суспільства. Запровадження в навчальний процес сучасних інформаційних, зокрема, комп'ютерно-орієнтованих і телекомунікаційних технологій, відкриває нові шляхи й надає широкі можливості для подальшої диференціації загального навчання, всебічної активізації творчих, пошукових, особистісно-орієнтованих комунікативних форм навчання, підвищення його ефективності, мобільності й відповідності запитам практики [6, 19].

Необхідність комп'ютеризації навчального процесу пов'язана з проникненням обчислювальної техніки практично в усі сфери людської діяльності. Важливо підготувати підростаюче покоління до використання цієї техніки.

Унаслідок бурхливого інформаційного вибуху в суспільстві почали продукуватися й циркулювати величезні масиви інформації, з'явилися потужні комунікаційні потоки, відповідно, вдосконалилися процеси обробки інформації, виникли нові електронні і цифрові технології тощо. Авангардом становлення інформації в суспільстві стала всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет, яка стирає часові й просторові кордони та відкриває нові можливості світові комунікації в умовах глобалізації.

В. Ю. Биков зазначає, що «інформатизація освіти суттєво впливає на зміст, методи та організаційні форми навчання й управління навчально-пізнавальною діяльністю, приводить до змін у діяльності учнів, учителів, керівників навчальних закладів та органів управління освітою і тому має охоплювати всі напрями та сфери їх діяльності. Тому інформатизація освіти передбачає широке та ефективне впровадження і застосування інформаційних комп'ютерних технологій при здійсненні освітньої, наукової та управлінської функції, що притаманні освітній галузі» [2, 41].

Сучасні інформаційні телекомунікаційні технології дають можливість поєднувати нові можливості презентації навчального матеріалу з ефективними системами управління та контролю за процесом навчання.

Як зазначає С. О. Сисоєва, завдяки використанню електронних навчальних засобів «найбільш повно реалізуються діяльнісний підхід; учень виступає в процесі навчання в ролі активного партнера викладача і «комп'ютера»; більш ефективно стимулюється і мотивується активність учнів в учінні; забезпечується індивідуалізація навчального процесу при збереженні його цілісності» [7, 157].

Широке застосування комп'ютера в системі освіти в цілому відображає загальні закономірності розвитку інформаційного суспільства, які можна узагальнити як тенденції передавання різноманітних функцій засобам інформаційно-комунікаційних технологій, тенденції до значного збільшення обсягу циркулюючої інформації, у прогресивно зростаючому обсязі інформації, необхідної для прийняття оптимальних управлінських рішень, у збереженні інформації переважно на машинних носіях. [8, 37–38].

Сучасна людина живе в умовах насиченого інформаційного середовища і завдання освіти – навчити жити в цьому потоці, створити передумови і умови для безперервного кваліфікаційного зростання. Саме з інформатизацією пов'язуються реальні можливості побудови відкритої системи освіти, що дозволяє кожній людині вибрати власну стратегію навчання. [4, 59].

Освіта повинна формувати нового фахівця інформаційного співтовариства. У цього фахівця необхідно виробляти такі навички та вміння: диференціації інформації; виділення значущої інформації; вироблення критеріїв оцінки інформації; продукування інформації і її використання. Але для цього треба забезпечити навчальні заклади сучасними ІКТ, які б сприяли більш ефективному вивченню студентами інструментальної бази інформаційної культури.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок . Швидкість зміни інформації в сучасному світі висока, тому гостро постає питання формування у студентів оптимальних комплексів знань і способів діяльності, інформаційної компетентності, що забезпечить універсальність їх освіти. У розв'язанні цих проблем важливе місце займає комп'ютерне програмне забезпечення освітнього процесу [9, 20].

Особливе місце у формуванні інформаційної культури суспільства займає формування інформаційної культури підростаючого покоління, адже саме володіння інформацією дає змогу якнайкраще вирішувати поставлені перед ним завдання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю. Інформаційна культура. Енциклопедія освіти / В. Ю. Биков. – К. : Юрінком Інтер, 2008 – С. 362.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : [монографія] / В. Ю. Биков. – К. : Атака, 2008. – 684 с.
3. Жалдак М. І. Інформаційна культура. Енциклопедія освіти / М. І. Жалдак. – К. : Юрінком Інтер, 2008 – С. 362-363.
4. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів: [монографія] / А. М. Коломієць. – Вінниця, 2007. – 379 с.
5. Ничкало Н. Г. Інформаційно-технічний виклик ХХІ ст. і проблеми професійної освіти / Н. Г. Ничкало // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2000. – № 1. – С. 35–45.
6. Педагогічні технології та педагогічно-орієнтовані програмні системи: предметно-орієнтований підхід / [Колектив авторів] // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – № 6. – С. 19.
7. Сисоєва С. О. Освіта і особливості в умовах постіндустріального світу: [монографія] / С. О. Сисоєва. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 324 с.
8. Смирнова І. М. Формування інформаційної культури майбутніх учителів початкових класів: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / І. М. Смирнова. – І., 2004. – С. 37–38.
9. Шиман О. І. Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання інформатики / О. І. Шиман. – К., 2005. – 20 с.

РЕЗЮМЕ

А. И. Степаненко. Уровень информационной культуры студентов политехнического колледжа.

В статье раскрыты основные составляющие информационной культуры общества. Установлен уровень информационной культуры студентов политехнического колледжа. Показано, что решающим фактором достижения основных целей реформирования образования есть его информатизация. Предложены определение понятия «информатизация образования» и подходы к построению эффективных систем информатизации образования. Определено и обосновано использование компьютерных технологий в учебном процессе для формирования информационной культуры студентов политехнических колледжей.

Ключевые слова: информационная культура, информатизация образования, информационные технологии.

SUMMARY

A. Stepanenko. The level of information culture of the students of polytechnic college.

The article offers the principal constituents of the information culture of the society. The formed level of the information culture of the students of the Polytechnic College is determined. It is shown that the determinative factor in achievement of the main aims of reforming the education is its informatization. The definition of «informatization of education» and approaches to construction of effective systems of informatization of education are given. The use of computer technology in the educational process of students of information culture of Polytechnic Colleges is identified and proposed in the article.

Key words: information culture, informatization of education, information technologies.